

در باره ی سندیکالیسم

نوشته زیر به هنگام قتل لنون تروتسکی (بدست فرستاده استالین در ۱۹۴۰) روی میز کار او یافت شد. علیرغم این که با مرگ وی این نوشته نیز ناتمام باقی ماند، به خاطر اهمیت تجزیه و تحلیلی که حول ماهیت سندیکاها در دوران امپریالیزم ارائه داده، بخش اول آن را در اینجا می آوریم. بخش آخر که در آن به عملکرد سندیکاهای خاصی در اروپا و آمریکا پرداخته شده را به خاطر کمبود جا حذف کردیم.

در رشد و یا دقیق تر بگوئیم، در انحطاط سازمان های سندیکائی مدرن در سراسر جهان وجه مشترکی موجود است: و این وجه مشترک همان نزدیکی و ادغام آن ها با قدرت دولتی می باشد.

این روند، به یکسان مشخصه سندیکاهای بی طرف، سوسیال دمکرات، کمونیست و آنارشویست است. این امر به تنهایی نشان می دهد که گرایش آمیختن با دولت متعلق به این و یا آن مسلک نبوده بلکه نتیجه شرایط اجتماعی مشترک تمام سندیکاهاست.

سرمایه داری انحصاری، نه بر پایه رقابت و ابتکار خصوصی بلکه بر پایه فرماندهی مرکزی استوار شده است. باندهای سرمایه دار در رأس تراست های قدرتمند، سندیکاهای کارفرمایان، کنسرسیوم های بانکی و غیره زندگی اقتصادی را در همان سطحی کنترل می کنند که قدرت دولتی آن را کنترل می کند و هر لحظه به همکاری با آن رو می آورند. نتیجه این که، سندیکاها در مهم ترین شاخه های صنعتی امکان استفاده از رقابت میان کارخانه های مختلف را از دست می دهند.

آن ها باید با یک حریف سرمایه دار تمرکز یافته که به غایت با قدرت (قدرت دولتی-م) پیوند خورده است روبرو شوند. ضرورت تطبیق سندیکاها با دولت سرمایه داری و ضرورت مبارزه برای همکاری با آن دولت نیز- در شرایطی که

سندیکاها مواضع اصلاح طلب اتخاذ می کنند، یعنی خود را با مالکیت شخصی تطبیق می دهند- از همین جا ناشی می شود. از نقطه نظر بوروکراسی جنبش سندیکانی وظیفه اصلی رها ساختن دولت از نفوذ سرمایه داری است که باید با تضعیف وابستگی آن به تراست ها، و با جلب آن به طرف سندیکاها صورت بگیرد. این موضع با موقعیت اجتماعی اشرافیت کارگری و بوروکراسی کارگری که برای بدست آوردن خرده نانی از سودافزونه سرمایه داری امپریالیستی مبارزه می کنند، کاملاً هماهنگی دارد.

بوروکرات های کارگری، در بحث های شان، هر آن چه از دست شان بر می آید انجام می دهند تا به دولت "دمکراتیک" اثبات کنند که تا چه اندازه در دوران صلح و به خصوص در زمان جنگ، شایسته و ضروری اند. فاشیزم با تبدیل سندیکاها به نهادهای دولتی، ابتکار جدیدی به خرج نداده، بلکه صرفاً تمام گرایشات درونی امپریالیزم را تا غایت خود پیش می راند.

دولت های مستعمره و نیمه مستعمره، نه زیر سلطه ی سرمایه داری محلی، بلکه زیر سلطه امپریالیزم خارجی هستند. با این وجود، این امر ضرورت روابط مستقیم روزمره و عملی میان سرمایه داران بزرگ و حکومت ها- حکومت های مستعمره و نیمه مستعمره- را که در واقع به آنان وابسته اند- نه تنها نفی نمی کند، بلکه تقویت نیز می کند.

از آن جا که سرمایه داری امپریالیستی است که در کشورهای مستعمره و نیمه مستعمره یک قشر اشرافیت و بوروکرات کارگری ایجاد می کند، این قشر خواهان حمایت حکومت های مستعمره و نیمه مستعمره به مثابه حامی و قیم و گاهی نیز هم چون حکم می شود. این مهم ترین پایه اجتماعی ماهیت بناپارتیستی و نیمه بناپارتیستی حکومت ها در مستعمرات و به طور کلی در کشورهای "عقب مانده" را تشکیل می دهد. این هم چنین، پایه ی وابستگی سندیکاها ی اصلاح طلب به دولت نیز هست.

در مکزیک، سندیکاها توسط قانون به نهادهای نیمه دولتی تبدیل شدند. و نتیجتاً یک شکل نیمه استبدادی را ایجاد کرده اند. بر طبق برداشت قانون گذاران، دولتی کردن سندیکاها در جهت منافع کارگران، و به هدف تضمین نفوذ آن ها در زندگی حکومتی و اقتصادی انجام گرفته است. اما در شرایطی که دولت ملی تحت سلطه سرمایه داری امپریالیستی خارجی است، و از آن جا که این آخری امکان سرنگون ساختن دموکراسی بی ثبات و جایگزینی آن با یک دیکتاتوری فاشیست آشکار را دارد، تحت چنین شرایطی، قوانین مربوط به سندیکاها به سادگی می توانند به اسلحه ای در دست دیکتاتوری امپریالیستی تبدیل شوند.

شعار برای استقلال سندیکاها

پس از آن چه گفته شد، این نتیجه گیری که سندیکاها در دوران امپریالیزم از سندیکا بودن خود چشم پوشی می کنند، در نظر اول ساده به نظر می رسد. این ها، دیگر عملاً جایی برای دموکراسی کارگری باقی نمی گذارند: دموکراسی ای که در دوران طلایی گذشته، هنگامی که تجارت آزاد در حیطه اقتصادی مسلط بود، روال زندگی درونی سازمان های کارگری را تشکیل می داد. بدون دموکراسی کارگری نمی توان مبارزه ای آزاد برای نفوذ بر اعضای سندیکاها داشت. و به این دلیل میدان اصلی فعالیت انقلابی در سندیکاها از میان می رود. با این همه، این چنین موضعی اساساً اشتباه است. ما نمی توانیم حیطه و شرایط فعالیت مان را به میل خود تعیین کنیم. مبارزه برای نفوذ در میان توده کارگران در یک دولت استبدادی و یا نیمه استبدادی بی نهایت مشکل تر از همین مبارزه در یک دموکراسی است؛ این امر برای سندیکاها نیز، که سرنوشت شان تبلوری از تحولات دولت های سرمایه داری است صدق می کند. اما، ما نمی توانیم از فعالیت های مان در بین کارگران آلمان دست بکشیم، تنها به این دلیل که رژیم استبدادی کار ما را بسیار سخت می کند. باز بنا به همین منطق، نمی توانیم از مبارزه در درون سازمان های اجباری کار (سندیکاهای

فاشیستی-م) که فاشیزم ایجاد می کند چشم پوشی کنیم. و به دلیل ارجح، نمی توانیم از یک کار با قاعده و مرتب (سیستماتیک) در سندیکاهای نوع انحصارگرا و یا نیمه انحصارگرا، فقط به خاطر این که مستقیم و یا غیرمستقیم، به دولت کارگری (شوروی) وابسته اند، و یا این که بوروکراسی انقلابیون را از امکان فعالیت آزاد در این سندیکاها محروم می کند، صرف نظر کنیم. ضروریست که مبارزه را در همه ی این شرایط مشخص که توسط تحولات قبلی، منجمله اشتباهات طبقه کارگر و جنایات رهبران، ایجاد شده، هدایت کنیم. در کشورهای فاشیست و نیمه فاشیست امکان انجام هیچ فعالیت انقلابی جز از نوع مخفی، غیرقانونی و دسیسه جویانه وجود ندارد. در سندیکاهای انحصارگرا امکان انجام هیچ فعالیتی جز فعالیت مخفی وجود ندارد. ضروریست که ما خود را با شرایط مشخص سندیکاها در هر کشوری تطبیق دهیم، تا توده ها را نه تنها بر علیه سرمایه داران بلکه هم چنین بر علیه رژیم غیر دمکراتیک حاکم بر خود سندیکاها و بر علیه رهبرانی که این رژیم را تحکیم می بخشند، بسیج کنیم. اولین شعار این مبارزه عبارتست از: *"استقلال کامل و بدون قید و شرط سندیکاها از دولت سرمایه داری"*. و معنای این شعار چنین است: مبارزه برای تبدیل سندیکاها به نهاد توده های استثمار شده و نه نهاد اشرافیت کارگری.

شعار دوم این است: *"دمکراسی درون سندیکا"*. این شعار مستقیماً از شعار اول منتج می شود، و پیش شرط تحقق آن آزادی کامل سندیکاها نسبت به دولت امپریالیستی و یا دولت مستعمره می باشد.

به عبارت دیگر، در دوران حاضر سندیکاها نمی توانند هم چون دوران رقابت آزاد سرمایه داری، نهادهای ساده دمکراسی باشند و نمی توانند بیش از این از لحاظ سیاسی بی طرف باقی بمانند، یعنی نمی توانند تنها به دفاع از منابع روزمره طبقه کارگر بسنده کنند. آن ها نمی توانند بیش از این آناشیست باقی بمانند، یعنی نفوذ تعیین کننده دولت را در زندگی مردم و طبقات نادیده بگیرند.

سندیکاها نمی توانند بیش از این اصلاح طلب باقی بمانند، زیرا که شرایط عینی امکان اصلاحات جدی و دراز مدت را نمی دهد. سندیکاهای دوران ما می توانند یا به عنوان ابزار درجه دوم سرمایه داری امپریالیستی برای به اطاعت در آوردن زحمتکشان و جلوگیری از انقلاب خدمت کنند و یا برعکس، تبدیل به ابزار جنبش انقلابی پرولتاریا بشوند.

بی طرفی سندیکاها کاملاً و به شکلی غیرقابل بازگشت متعلق به گذشته است، و همراه با "دمکراسی" آزاد بورژوازی از بین رفته است.

از آن چه گفته شد به روشنی نتیجه گرفته می شود که علیرغم انحطاط مداوم سندیکاها و ادغام فراینده شان در دولت امپریالیستی نه تنها از اهمیت فعالیت در حیطه سندیکاها کاسته نشده، و همانند قبل از این اهمیت برخوردار است، بلکه حتی این فعالیت به نوعی تبدیل به یک فعالیت انقلابی شده است. هدف این فعالیت مانند گذشته، اساساً مبارزه برای نفوذ در طبقه کارگر است. هر سازمان، حزب یا گرایش که به خود اجازه دهد موضعی اتمام حجت طلبانه نسبت به سندیکاها داشته باشد، یعنی در واقع به طبقه کارگر پشت کند، صرفاً به این دلیل که از سازمان های آن خوشش نمی آید، محکوم به انقراض است. و باید گفت که سزاوار چنین سرنوشتی نیز هست.

از آن جا که نقش اصلی در کشورهای عقب مانده نه توسط سرمایه داری ملی بلکه سرمایه داری خارجی اجرا می شود، بورژوازی ملی در جایگاه اجتماعی و موقعیت اجتماعی نازل تری نسبت به رشد صنعت قرار دارد. از آن جا که سرمایه داری خارجی کارگر وارد نمی کند، بلکه مردم محلی را پرولتاریزه می کند، پرولتاریای ملی به سرعت مهم ترین نقش را در زندگی کشور بازی می کند. تحت این شرایط حکومت ملی، تا آن جا که سعی می کند در مقابل سرمایه خارجی مقاومتی نشان دهد، مجبور است کمابیش به پرولتاریا تکیه کند. برعکس زمانی که حکومت های این کشورها فکر کنند که همکاری با سرمایه خارجی هم اجتناب ناپذیر و هم پر منفعت است،

سازمان های کارگری را متلاشی کرده و رژیمی استبدادی مستقر می کنند. بدین گونه، ضعف بورژوازی ملی، فقدان سابقه ی حکومت داخلی، و گسترش کم و بیش سریع پرولتاریا، اساس هر حکومت به اثبات دمکراتیک را به لزره در می آورد. حکومت های کشورهای عقب مانده، یعنی مستعمرات و نیمه مستعمرات، شکلی بناپارتیستی یا نیمه بناپارتیستی به خود می گیرند. با این تفاوت که بعضی سعی می کنند با جلب حمایت کارگران و دهقانان به سوی مسیری دمکراتیک جهت گیری کنند و دیگران نوعی دیکتاتوری نظامی و پلیسی مستقر می کنند. این امر سرنواشت سندیکاها را نیز تعیین می کند. یا تحت ریاست دولت قرار می گیرند، یا دچار سرکوبی ظالمانه می شوند. سرپرستی دولت خود تحت فشار دو عامل متضاد ضرورت می یابد: اول نزدیک شدن به کل طبقه زحمتکش و کسب پشتیبانی برای مقاومت در مقابل ادعاهای افراطی امپریالیسم، و دوم منضبط کردن کارگران از طریق قرار دادن آن ها تحت کنترل یک بوروکراسی.

سرمایه داری انحصاری و سندیکاها

سرمایه داری انحصاری هر چه کمتر و کمتر حاضر به کنار آمدن با استقلال سندیکاهاست. و از بوروکراسی اصلاح طلب و اشرافیت کارگری- که ته مانده های سفره او را جمع می کنند، می خواهد که هر دو در انظار کارگران تبدیل به پلیس سیاسی او بشوند.

اگر این امر تحقق نیابد بوروکراسی کارگری از بین رفته و جای آن را فاشیست ها می گیرند. بنابراین این تمام مساعی اشرافیت کارگری در خدمت امپریالیسم، نمی توانند او را برای مدت زیادی از تلاشی مصون بدارند.

شدت یافتن تضادهای طبقاتی در هر کشور و تخصصات میان ملل، شرایطی را ایجاد می کند که در آن سرمایه داری امپریالیست دیگر نمی تواند (یعنی در مقطع خاصی)، بوروکراسی اصلاح طلب را تحمل کند، مگر این که این بوروکراسی مستقیماً به

عنوان سهام دار، سهام داری کوچک ولی فعال، در شرکت های امپریالیستی، در نقشه ها و برنامه های آن ها، چه در سطح کشوری و چه در سطح جهانی شرکت کند. سوسیال- رفرمیسم، صرفاً برای تمدید مهلت حیاتش و نه هیچ چیز دیگر، باید به سوسیال- امپریالیسم تبدیل شود، چرا که با تعقیب راهی که در پیش گرفته عموماً چاره دیگری برایش باقی نمی ماند.

آیا این به این معناست که در دوران امپریالیسم وجود سندیکاها مستقل به طور کلی ناممکن است؟ طرح سؤال به این شکل، اما، اساساً اشتباه است. آنچه ناممکن است، وجود سندیکاها/اصلاح طلب مستقل یا نیمه مستقل می باشد. ((اما وجود)) سندیکاها/انقلابی مستقل که نه تنها پشتیبان پلیس امپریالیستی نیستند، بلکه وظیفه سرنگونی نظام سرمایه داری را در مقابل خود می گذارند، کاملاً امکان پذیر است. در دوران گنبدگی امپریالیسم، سندیکاها تنها زمانی می توانند مستقل باشند که آگاهانه و در عمل ارگان های انقلاب کارگری باشند. در این راه، برنامه انتقالی که توسط آخرین کنگره بین المللی چهارم تصویب شده نه تنها برنامه عمل حزب، بلکه در خطوط اصلی اش، برنامه عمل سندیکاها نیز هست.

لئون تروتسکی

بازنویس: یاشار آذری

آدرس انترنتی کتابخانه: <http://www.javaan.net/nashr.htm>

آدرس پستی: BM Kargar, London WC1N ۳XX, UK

ایمیل: yasharazarri@yahoo.com

مسئول نشر کارگری سوسیالیستی: یاشار آذری

تاریخ بازنویسی: ۱۳۸۴